

VIIMISED
A LAULUD

The ~~*a*~~ least Songs

Richard Strauss
(1864—1949)

© Estonia teater

ESTONIA TEATER
The Estonia Theatre

VIIMASED LAULUD

THE LAST SONGS

Ballett 1 osas

A ballet in one act

Muusika — RICHARD STRAUSS
Music by

(Vokaaltsükkel "Neli viimast laulu" Hermann Hesse
ja Joseph von Eichendorffi tekstidele
The vocal cycle *Four Last Songs* to texts by
Hermann Hesse and Joseph von Eichendorff)

Libreto ja koreograafia — MARTIN FREDMANN
Libretto and choreography by

Esiatendus 17. mail 1991. a.
First night — 17 May 1991

Koreograaf ja lavastaja —
Choreographed and staged by
MARTIN FREDMANN
(USA)

Kunstnik —
Designed by
GYPSY R. AMES
(USA)

Dirigent —
Conducted by
JÜRI ALPERTEN

Repetiitor —
Répétiteur
TAMARA BUROVA

Orkestri kontsertmeister —
Concertmaster of orchestra
MATI UFFERT

Vokaalpartii —
Vocal
MARE JÕGEVA
KAIE KONRAD

Etenduse juht —
Stage manager
JÜRI KRUUS

O s a d e s :
The Cast:

I osa
Part I

KEVAD	SPRING
KATI IVASTE	PRIIT KRIPSON
INESSA PAKRI	VITALI NIKOLAJEV

II osa
Part II

SEPTEMBER

IRINA HÄRM	MEELIS PAKRI
INNA SÕRMUS	TOOMAS RÄTSEPP
JANE RAIDMA	

III osa
Part III

UNE EEL	TIME TO SLEEP
TIINA KRIPSAAR	TOOMAS JÕÕGER
TUULI VILKS	VLADIMIR KLEPININ
	IGOR VASSIN

IV osa
Part IV

EHAPUNAS	AT DUSK
INGE ARRO	ANDREI IZMESTJEV
INNA SÕRMUS	JURI JEKIMOV
	VLADIMIR KUZMIN

Kaasategev — ESTONIA TEATRI BALLETI
MEESRÜHM

With participation of the corps de ballet of the
Estonia Theatre

I FRÜHLING

Hermann Hesse

In dämmrigen Grüften
träumte ich lang
von deinen Bäumen und blauen Lüften,
von deinen Düften und Vogelsang.

Nun liegst du erschossen
in Gleiss und Zier
von Licht übergossen
wie ein Wunder vor mir.

Du kennst mich wieder,
du lockest mich zart,
es zittert durch all meine Glieder
deine selige Gegenwart!

II SEPTEMBER

Hermann Hesse

Der Garten trauert,
kühl sinkt in die Blumen der Regen.
Der Sommer schauert
still seinem Ende entgegen.

Golden tropft Blatt um Blatt
nieder vom hohen Akazienbaum.
Sommer lächelt erstaunt und matt
in den sterbenden Gartentraum.

Lange noch bei den Rosen
bleibt er steh'n, sehnt sich nach Ruh.
Langsam tut er die (grossen)
müdigewordnen Augen zu.

I KEVAD

Nii trööstitult hallis
uitas mu ulm,
su õites puudest ja tuulte trallis,
kus lõhnab õhk ja voogab laul.

Nüüd avali lahti
su helge tee,
on valguse ehtes
sinu aarded mu ees.

Taas hellaks tunded
su veetlus teeb,
su kõrval pean kohtama õnne,
minu vaimustav, vaimustav
kaaslane!

II SEPTEMBER

On aias kurbus.
Külm vihмага õite leaskub.
Ja suvi vaarub
peatsele unele vastu.

Vaikselt taas lehekuld langeb
akaatsia kõrgelt puult.
Päikese naer on nii tuim ja tuhm
selles sureva suve kuul.

Siis, kui närtsinud roosi
viimne õis,
tardund kõik,
suvi sulgeda jälle kauaks
silmad võib

I SPRING

In twilight caverns
I dreamed long
of your trees and blue skies,
your fragrance and birdsong.

Now you lie revealed
in glistening splendour,
bathed in light
like a miracle before me.

You know me once more;
you beckon me tenderly.
My whole body trembles
at your divine presence.

II SEPTEMBER

The garden is in mourning.
Cool falls the rain upon the
flowers.
Summer shudders,
quietly to its end.
Leaf after golden leaf drops
down from the high acacia tree.
Summer smiles, surprised and
weary
upon the dying dream of this
garden.

Yet still it lingers by the roses
longing for rest.
Then slowly closes its (great)
weary eyes.

III BEIM SCHLAFENGEHEN

Hermann Hesse

Nun der Tag mich müd' gemacht,
soll mein sehnlisches Verlangen
freundlich die gestirnte Nacht
wie ein müdes Kind empfangen.

Hände lasst von allem Tun,
Stirn vergiss du alles Denken,
alle meine Sinne nun
wollen sich in Schlummer senken.

Und die Seele unbewacht,
will in freien Flügen schweben,
um im Zauberkreis der Nacht
tief und tausendfach zu leben.

IV IM ABENDROT

Joseph von Eichendorff

Wir sind durch Not und Freude
gegangen Hand in Hand;
vom Wandern ruhn wir (beide)
nun überm stillen Land.

Rings sich die Täler neigen,
es dunkelt schon die Luft,
zwei Lerchen nur noch steigen
nachtträumend in den Duft.

Tritt her und lass sie schwirren,
bald ist es Schlafenszeit,
dass wir uns nicht verirren
in dieser Einsamkeit.

O weiter, stiller Friede!
So tief im Abendrot,
Wie sind wir wandermüde —
ist dies etwa der Tod?

III UNE EEL

Sinust, päev, küll väsin ma,
aga õhtul jälle virgun,
taeva tähekirgast kaant
näen ma siis kui lapsepilgul.

Käed ei hooli enam tööst,
laup ei taha mõttepainet,
hellalt meeli paitav õõ
kutsub lahkelt unemaile.

Hing on avar, tiivad saab
ja see õõ ei näigi pime
lennul sellel võlumaal,
millel elada on ime.

IV EHAPUNAS

Joseph von Eichendorff

Koos käinud teed me rõõmus
ja vaevas käsikäes;
me puhkust peame nüüd,
kui kustub vaikselt päev.

On ümber orud haljad
ja hämardunud õhk,
kaht lõokest üles taeva
veel saadab õhtu lõhn.

Ei näegi nende lende,
meil saabub unaeg,
kuid kurbust me ei tunne,
kui uni olnut vaeb.

Oo, kesta vaikne rahu
su paistel, ehahurm!
Kui elu puhkust pakub,
kes teab — kas see on surm?

Tõlge — Otto Roots
(1991)

III TIME TO SLEEP

Now that I feel the tiredness of
the day,
my deep longing shall
welcome the starlit night
as a weary child does.

Hands, cease your toiling,
head, forget about thinking,
for all my senses now
are longing to sink themselves in
slumber.

And the unguarded spirit
wants to float on free wings,
so that in the magic circle of the
night

it may live deeply and a
thousandfold.
by Hermann Hesse

IV AT DUSK

Through trouble and joy we have
walked hand in hand;
we can rest from our wanderings
now, above the peaceful
countryside.

The valleys fall away around us,
the sky is already darkening,
only a pair of larks still rise
dreamily into the scented air.

Come here, and let them fly.
For soon it will be time to sleep
and we must not lose our way
in this solitude.

O broad, contented peace!
So deep in the sunset glow.
How exhausted we are with our
wanderings —

can this then be death?
by Joseph von Eichendorff

RICHARD STRAUSS JA BALLETT

RICHARD STRAUSS (1864—1949), üks suurimaid mõtlejaid saksa heliloojate ja dirigentide hulgas, jõudis jätta tohutu loomingulise pärandi. Sinna hulka kuuluvad 15 ooperit, 3 balletti, 2 sümfooniad, hulk sümfoonilisi poeme, koorimuusikat, ca 150 soololaulu. Dirigendina tegutses pikka aega mitmetes ooperimajades, propageeris eriti Wagneri muusikat.

Estonia Teatris on laval olnud 2 tema ooperit — "Salome" (1973) ja "Roosikavaler" (1971), mõlemad Neeme Järvi eestvõtmisel. Balletis on Richard Strauss meie laval seni olnud kasutamata (kui mitte arvestada "Salome" kuulsat "Seitsme loori tantsu").

Maailma balletilavadel on aga Richard Straussi muusika kasutatav väga palju. Lisaks kolmele balletile on loodud koreograafiaid tema orkestriteostele — "Till Eulenspiegel", "Don Juan", "Metamorfoosid", "Surm ja selginemine" jt. Vokaalsükkel "Neli viimast laulu", mis helilooja kirjutas 1948. aastal algul tsükli "Kolm laulu Hermann Hesse tekstidele" ja liitis sinna samal aastal komponeeritud laulu "Im Abendrot" Joseph von Eichendorffi tekstile, kanti esmakordselt ette 1950. aastal Londonis. Samal aastal ilmus tsükkel ka trükis.

Vokaalsükkel "Neli viimast laulu" (Vier letzte Lieder) on inspireerinud mitmeid koreograafe. Nii jõudis see muusika esmakordselt balletilavale 1966. aastal Rootsi Kuninglikus Ooperis Brian Macdonaldi (Kanada) koreograafiaga, 1970. aastal tõi selle välja "XX sajandi balletiga" Maurice Béjart (pealkirjaga "Võib-olla on see Surm?"), aasta hiljem järgnes Lorca Massine seatud *New York City Ballet's* "Neli viimast laulu", 1977. aastal Hollandi Rahvusballetis tegi oma versiooni Rudi van Dantzig.

RICHARD STRAUSS and the BALLET

RICHARD STRAUSS (1864—1949), one of the greatest thinkers among German composers and conductors, left an enormous creative legacy which includes fifteen operas, three ballets, two symphonies, a great number of symphonic poems, choral music, and about 150 solo songs. He worked for a long time as conductor in several opera houses, laying particular stress on Wagner's music. Two of his operas, *Salome* and *Der Rosenkavalier* have been staged at the Estonia in 1973 and 1971 respectively, both on Neeme Järvi's initiative. So far, Strauss's ballet music has not been presented on the stage here (with the exception of the famous "Dance with Seven Veils" in *Salome*).

On the ballet stages of the world, however, Strauss's music is much used. Besides the three ballets, his orchestral works (*Till Eulenspiegel*, *Don Juan*, *Metamorphoses*, *Tod und Verklärung*, (*Death and Trans-*

figuration) and others) have been choreographed. The vocal cycle *Vier letzte Lieder* (*Four Last Songs*) that the composer wrote in 1948, first as a cycle of three songs to texts by Hermann Hesse to which he added the song "Im Abendrot" to the text by Joseph von Eichendorff written the same year, was first performed in London in 1950. It was published the same year.

The vocal cycle *Four Last Songs* has inspired several choreographers. It first reached the ballet stage at the Swedish Royal Opera in 1966, choreographed by Brian Macdonald (Canada). In 1970 it was produced by Maurice Béjart with the 20th Century Ballet under the title *Can This Then Be Death?* A year later *Four Last Songs* choreographed by Lorca Massine came out at the New York City Ballet, and in 1977 Rudi van Dantzig produced another version with the National Ballet of the Netherlands.